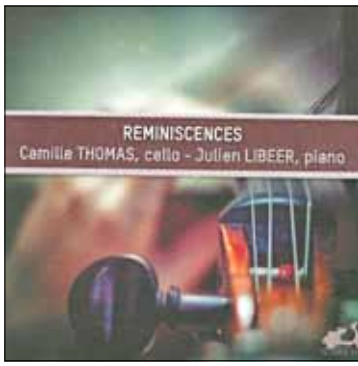

CD KLASSIEK

**Besloten universum
Henri Duparc & anderen**

Baudelaires gedicht *Invitation au voyage* inspireerde de Franse componist Henri Duparc (1848-1933) tot een bevallig kunstlied. Het sluit de cd van Camille Thomas en Julien Libeer af, in een transcriptie voor cello en klavier. In amper vier minuten tijd horen we een hele reis, in de romantisch-symbolistische sfeer van de belle époque.

Dat de diepreligieuze Duparc vertrok van een gedicht van een 'vervloekte dichter' als Baudelaire, lijkt vreemd. Hij verschuift alvast het accent: de avontuurlijke reis naar de ideale wereld verandert in een reis naar binnen. Duparc kapte nog vóór zijn veertigste met de muziek en trachtte zijn composities te vernietigen. Zeventien bleven echter gespaard en die bewijzen dat deze kunstenaar een van de grootste beloftes van zijn tijd was.

Ook de sonate van Duparc's leermeester César Franck is een reis van de ziel. Die sonate voor cello en klavier was oorspronkelijk geschreven voor viool. Franck schonk ze in 1886 als huwelijkscadeau aan violist Eugène Ysaÿe, bij diens huwelijk met de Kortrijkse Louise Bourdeau. Spoe-

dig keurde Franck echter ook de transcriptie goed die zijn vriend en cellist Jules Delsart maakte van dat werk. De cellopartij wijkt slechts zelden af van de vioolpartij. De celloversie heeft echter zo mogelijk nog diepere kleuren en kan dus bezwaarlijk worden beschouwd als zomaar een arrangement.

Ysaÿe's sonate voor cello solo opus 28 blijkt de tweede sterkhouders van deze cd. Daartussenin grossiert *Reminiscences* in knappe Franse muziek uit de negentiende eeuw. Korte werkjes, dat wel, maar zo prachtig dat het moeilijk wordt een keuze te maken. Fauré is vertegenwoordigd met vier composities. Van Saint-Saëns spelen Camille Thomas en Julien Libeer de Spaans klinkende *Sérénade*, een werk dat hij helemaal aan het begin van zijn carrière componeerde.

Julien Libeer en Camille Thomas maken heerlijke muziek van het besloten universum van de Frans-Belgische negentiende-eeuwse muziek. Hun samenspel is ronduit perfect en de cellosolo laat Thomas toe de vorstelijke en tegelijk innige klank van haar Gagliano naar hartenlust te laten schitteren. *Bravissimo!* (JC)

Reminiscences. Un monde en soi, door Camille Thomas (cello) & Julien Libeer (piano), La Dolce Volta (distributie PIAS/harmonia mundi), LDV 29, 23 euro.

certi grossi die ook andere zouden componisten inspireren. Ze werden pas na de dood van de componist in 1739 in Londen uitgegeven en ze hadden een grote invloed, bijvoorbeeld op Händel, die toen in Londen woonde. Topstuk van die twaalf ongemeen fijne werken is het nummer 8, het zogeheten *Christmas Concerto*. Dat werd in 1690 op vraag van Ottoboni gecomponeerd en op kerstavond uitgevoerd.

Het werk staat centraal op een kerst-cd met ander werk uit de baroktijd, voornamelijk volkse kerstliedjes in het Frans of in dialecten uit het Frankrijk van de Zonnekoning. (EDS)

Noël Baroque, *Chansons de France et d'ailleurs*, door Les Musiciens de Saint-Julien & Maîtrise de Radio France onder leiding van Sofi Jeanin, Alpha 266, 23 euro.

CD KLASSIEK

**Bij de kardinaal
Arcangelo Corelli**

Pietro Ottoboni (1667-1740) was de laatste zogeheten kardinaal-neef ofte nepoot – vandaar overigens ons woord 'nepotisme' voor het begunstigen van familieleden. Tot dan was het gebruikelijk dat pausen neven aanstelden tot kardinaal. In het geval van Pietro was de paus zijn oom Alexander VIII, die eveneens Pietro Ottoboni heette.

De kardinaal hield er een weelderige levensstijl op na en is bekend gebleven als mecenas van heel wat kunstenaars. Een van hen was Arcangelo Corelli (1653-1713), een van de grootste violisten van zijn tijd. De man woonde overigens in bij de kardinaal. Corelli's meesterwerk zijn de *con-*

BOEK SAMENLEVING

**Sociaal en ecologisch
Dirk Holemans**

Voorheen was het een algemeen aanvaard idee dat de overheid voorzorg in zekerheid en de levensbeschouwingen in hoop. Dat is in de huidige samenleving volstrekt anders. Overheden zijn niet langer in staat hun burgers zekerheid aan te reiken. Sinds de opkomst van het neoliberalisme omstreeks 1975 is de individuele vrijheid, opgevat als

consumptie, dominant en worden collectieve vormen van zekerheid langzaam of snel afgebouwd.

Dirk Holemans, gewezen Vlaams volksvertegenwoordiger en vandaag gemeenteraadslid voor Groen in Gent, is coördinator van Oikos, een denktank voor sociaalecologische verandering. In deze klepper boort Holemans zich gepassioneerd in dat verschijnsel in en probeert hij het historisch en filosofisch te duiden. Het grootste deel van zijn boek wijdt hij echter aan een alternatief: de sociaalecologische samenleving. Die moet de paradox van onze tijd aanpakken, zegt de auteur. Want vrijheid en zekerheid hebben nog weinig te maken met het behoud van onze huidige wereld.

We zijn onzeker omdat er fenomenen op ons afkomen die we amper of niet kunnen inschatten. Er ontstaan echter evenzeer alternatieven, zoals een groeiende nevenstroom naast

de neoliberale hoofdstroom van cohousingverbanden, energiecoöperaties, zelfplukboerderijen en zo meer. De Vlaming wacht blijkbaar niet meer op de overheid, de zuil of de markt om het voor hem te regelen. Gezinnen slaan almaar vaker zelf de hand aan de ploeg en er vormt zich aldus een nieuw soort middenveld.

Dit boek, het resultaat van zes jaar denkwerk, lijkt ons een lezenswaardige aanvulling op de groene encyclopedie *Laudato si'*. (EDS)

Dirk Holemans, *Vrijheid & zekerheid. Naar een sociaal-ecologische samenleving*, Epo, Berchem, 2016, 374 blz., 24,90 euro, ISBN 978 94 6267 066 2.

BOEK GELOOF

**Twijfel en geloof
Anselm Grün**

De Duitse monnik en schrijver Anselm Grün is een meester in het begrijpelijk verwoorden en uitleggen van complexe kwesties uit de christelijke

traditie, omdat hij weet te putten uit zowel de hedendaagse psychologie en filosofie als de eeuwenoude monastieke wijsheid.

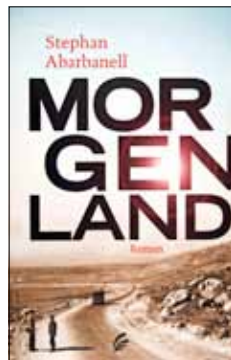
Grün pakt met *Dragende woorden* het aloude credo aan. Zijn uitgangspunt: je geloof belijden is een nieuwe kijk op het leven inoefenen. Hij blijft veraf van elke dogmatische aanspraak, maar hij voegt zich wel in de katholieke onderstroom die het louter belijden als zaligmakend beschouwt. „Met het credo trekken we een mantel aan die ons in een steeds kouder wordende wereld beschutting en warmte biedt”, lezen we. „Die mantel beschermt ons tegen de twijfels die van buiten op ons afkomen, maar duwt niet de twijfels weg die bij onszelf steeds weer opkomen.”

Op die manier behandelt Anselm Grün bijvoorbeeld het ge-

loofspunt van de verrijzenis. Hij wijst erop dat de eerste christenen weliswaar overtuigd waren dat Jezus lichamelijk verrezen was, maar dat de kerkvaders steeds benadrukten dat de verrijzenis een mysterie blijft. In de verrijzenisverhalen leest Grün altijd een spanning tussen herkennen en niet-herkennen, tussen geloof en twijfel. (EDS)

Anselm Grün, *Dragende woorden. Het geheim van de geloofsbelijdenis*, Uitgeverij Averbode/Erasmus, Averbode, 2016, 138 blz., 17,90 euro, ISBN 978 90 3171 406 3.

BOEK ROMAN

**Verwoest Europa
Stephan Abarbanell**

Over de jaren 1940-1945 verschenen ontelbare romans, terwijl de tweede helft van de jaren 1940 opmerkelijk weinig schrijvers blijkt te inspireren. Dat is jammer, want de periode tussen 1945 en 1951 was hoogst bewogen. De regimes in Europa waren instabiel en de samenlevingen tamelijk richtingloos. In die internationale chaos werd in 1948 de staat Israël geboren.

De Duitse evangelische theoloog Stephan Abarbanell is chef cultuur van de radiozender Rundfunk Berlin Brandenburg. Bijna zestig jaar oud, levert

hij nu zijn eerste roman af, *Morgenland*. Hoofdpersonage is een Joodse jonge vrouw Lilya Wasserfall, die kort na het einde van de Tweede Wereldoorlog in het toenmalige Britse mandaatgebied Palestina in het verzet gaat tegen de Britten om de stichting van een Joodse staat af te dwingen. In opdracht van het verzet moet zij naar Europa reizen om er de Joods-Duitse wetenschapper Raphael Lind op te sporen. Die is officieel omgekomen in de nazikampen, maar volgens zijn broer leeft hij nog.

De roman heeft diverse dimensies. Het is een avonturenverhaal, maar evenzeer een spionagethriller, een historische roman en een liefdesgeschiedenis. Abarbanell vertelt niet enkel een spannend verhaal, hij portretteert in detail zowel het Engeland, Duitsland als Palestina van de late jaren 1940.

Kernstuk is de moeilijke relatie tussen Duitsland en de Joden na 1945. Lilya Wasserfall bezoekt niet enkel het concentratiekamp Bergen-Belsen, waar de Amsterdamse Anne Frank om het leven kwam, maar ook het totaal verwoeste Berlijn alsook het nagevoeg onbekende Beierse kamp *Lager Föhrenwald*.

De auteur beet zich vast in de geschiedenis van dat kamp, dat door de nazi's voor dwangarbeiders werd gebouwd, maar door het Amerikaanse leger begin mei 1945 werd ingericht voor ontheemde Duitsers, vooral Joden die de vernietigingskampen hadden overleefd, en die nergens naartoe konden. De meeste bewoners wilden emigreren naar Palestina of de Verenigde Staten. De paramilitaire Joodse organisatie Hagana had er een opleidingscentrum voor het latere Israëlische leger en begeleidde er de migratie naar Palestina.

Morgenland is dus vooral een roman over verlies en ontheemding die meer leert over een onbekende periode. (EDS)

Stephan Abarbanell, *Morgenland*, Signatuur, Amsterdam, 2016, 400 blz., 21,99 euro, ISBN 978 90 5672 556 3.